МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Голова приймальної
комісії ХНУРЕ
_____Ігор РУБАН
«17» 03 2025 р.

ПРОГРАМА

співбесіди з географії для конкурсного відбору та зарахування на навчання вступників для здобуття ступеня бакалавра до Харківського національного університету радіоелектроніки у 2025 році

Спеціальність підготовки – для усіх спеціальностей

Протокол засідання приймальної комісії
№ 12 від 17.03. 2025 р.

Голова предметної комісії Тетяна ПОЛОЗОВА

Відповідальний секретар
приймальної комісії Діана РУДЕНКО

Харків 2025

Програму з географії розроблено на основі чинної програми з географії для 6-9 класів закладів загальної середньої освіти (основна школа) та програми з географії, рівня стандарту для 10-11класів закладів загальної середньої освіти (старша школа). Обсяг знань географічних закономірностей і термінів, географічної номенклатури визначається в межах діючої програми та чинних підручників.

№	Назва розділу, теми	Зміст навчального матеріалу	Результати навчально - пізнавальної діяльності учнів, які оцінюються
		І. Загальна географія	
1.1	**Географія як наука, розвиток географічних досліджень**	Географія як система наук. Об'єкт дослідження географічної науки. Поняття «геосистема». Різні геосистеми. Джерела географічних знань. Методи географічних досліджень. Пізнавальна та конструктивна роль географії. Розвиток уявлень про форму, розміри та рухи Землі. Найвизначніші географічні відкриття, видатні мандрівники. Вітчизняні вчені-географи. Сучасні географічні дослідження та їх значення.	**Знаннєвий компонент:** *називає* об'єкт дослідження географічної науки; структурні компоненти географічної науки; *знає* видатних мандрівників; *пояснює* значення поняття «геосистема». **Діяльнісний компонент:** *розрізняє* різні геосистеми; методи географічних досліджень; *аналізує* зміни в уявленнях про форму, розміри та рухи Землі. **Оцінно-ціннісний компонент:** *оцінює* значення географічних відкриттів і досліджень у минулому та на сучасному етапі розвитку; пізнавальну та конструктивну роль географії.
1.2	**Способи зображення Землі**	Зображення земної поверхні на малюнку, плані, карті, глобусі, аерофотознімку та космічному знімку. Поняття «план місцевості», «географічна карта», «топографічна карта». Орієнтування за місцевими ознаками, поняття «азимут». Використання азимутів. План місцевості, його основні ознаки. Визначення напрямків на плані. Читання плану. Картографічні проекції та спотворення. Елементи градусної сітки. Правила відліку географічної широти і географічної довготи. Визначення географічних координат об'єктів, напрямків, відстаней за градусною [illegible] глобусі. Способи картографічного [illegible] і явищ на загальногеографічних та тематичних картах. Сутність [illegible] Визначення абсолютної та [illegible]	**Знаннєвий компонент:** *називає* елементи карти; *пояснює* основні картографічні поняття і терміни; відмінності різних видів масштабу, картографічних проекцій; *знає* основні умовні позначення топографічних карт. **Діяльнісний компонент:** *розрізняє* види карт за просторовим охопленням, масштабом, змістом; *розрізняє* географічні та прямокутні координати точок, види масштабу, азимуту; *уміє користуватися* різними видами масштабу; *порівнює* форми й площі материків, океанів, країн на картах світу, побудованих у різних проекціях; *визначає* за картами об'єкти, напрямки, відстані в градусах і кілометрах (метрах), географічні координати; *визначає* за топографічною картою географічний і магнітний азимути, географічні та прямокутні координати точки

З оригіналом згідно

		місцевості, глибини морів і океанів. Види масштабу. Способи вимірювання відстаней на географічних картах. Класифікація карт. Топографічна карта: проекція, розграфлення. Прямокутна (кілометрова) сітка. Географічні і прямокутні координати. Основні умовні позначення топографічних карт для зображення об'єктів місцевості та рельєфу. Визначення на топографічній карті географічних та прямокутних координат окремих точок, географічних та магнітних азимутів, абсолютних та відносних висот точок, Значення карт у житті людини, суспільства.	абсолютну і відносну висоту місцевості, падіння річки; *читає* плани місцевості, тематичні й топографічні карти; *отримує* за топографічною картою рельєф ділянки місцевості; *розв'язує* задачі за планом місцевості,топографічною та географічною картою. **Оцінно-ціннісний компонент:** *робить висновки* щодо актуальності знань і навичок роботи з картою.
1.3	**Географічні наслідки параметрів і рухів Землі як планети**	Геоїд. Показники руху Землі навколо своєї осі. Добова ритміка в географічній оболонці. Основні види часу. Визначення місцевого та поясного часу, перехід від місцевого часу до поясного. Пояси освітленості на Землі. Сила Коріоліса. Змінюваність висоти Сонця над горизонтом та тривалості світлового дня. Орбітальний рух Землі: основні характеристики, географічні наслідки. Причини зміни пір року.	**Знаннєвий компонент:** *називає* види рухів Землі; параметри та наслідки осьового й орбітального рухів планети; поясів освітленості; *розпізнає* на схемах руху Землі точки сонцестоянь і рівнодення; **Діяльнісний компонент:** *установлює* послідовність зміни пір року у Північній та Південній півкулі; причини зміни пір року; *використовує* знання про силу Коріоліса для пояснення причин формування пасатів, циклонів та антициклонів, течій; *розв'язує задачі* на визначення місцевого і поясного часу, на перехід від місцевого часу до поясного. **Оцінно-ціннісний компонент:** *оцінює* конструктивну роль знань про форму й рухи Землі.
1.4	**Літосфера та рельєф**	Внутрішня будова Землі. Поняття «земна кора», «літосфера», «літосферна плита», «тектонічні структури», «платформа», «плита», «складчаста [illegible]» та типи земної кори, гірські породи й [illegible], що її складають. Корисні [illegible] класифікація за походженням. Геологічне літочислення, геологічний вік.	**Знаннєвий компонент:** *називає* внутрішні шари Землі, склад материкової та океанічної земної кори, структурні елементи літосферних плит, основні форми рельєфу; *пояснює* зміст понять «літосфера», «земна кора», «мінерали», «гірські породи», «корисні копалини», «рельєф», «рівнини», «гори»; особливості руху літосферних плит;

З оригіналом згідно

		Внутрішні процеси, що зумовлюють зміни в земній корі та на поверхні земної кулі. Рухи літосферних плит. Землетруси. Вулканізм і вулкани, гейзери. Сейсмічні пояси Землі. Зовнішні процеси, що зумовлюють зміну земної поверхні: вивітрювання, робота вітру, текучих і підземних вод, льодовиків. Небезпека вулканічних, сейсмічних, гравітаційних (зсувних) процесів. Основні форми земної поверхні: гори і рівнини. Різноманітність та утворення рівнин на суходолі. Найбільші за площею рівнини світу. Різноманітність та утворення гір на суходолі. Найвищі та найдовші гори світу. Рельєф дна Світового океану. Значення рельєфу в господарській діяльності людини та вплив діяльності людини на рельєф. Унікальні форми рельєфу земної кулі, їх охорона.	*розуміє* механізми руху літосферних плит, виникнення землетрусів, вулканів, зсувів; формування рельєфу; *знає* закономірності розміщення основних форм рельєфу, сейсмічних поясів, родовищ корисних копалин; правила поведінки під час землетрусу; *наводить приклади* магматичних, осадових і метаморфічних гірських порід. **Діяльнісний компонент:** *визначає* висоту рівнин і гір за фізичною картою; *розрізняє* магматичні, осадові й метаморфічні гірські породи; *вертикує* рівнини й гори за висотою, походженням; *аналізує* причини і наслідки зовнішніх і внутрішніх процесів у літосфері; *пояснює* вплив внутрішніх і зовнішніх процесів на формування рельєфу земної поверхні, розміщення гір і рівнин на суходолі та в океанах. **Ціннісний компонент:** *оцінює* вплив діяльності людини на рельєф, запаси мінеральних ресурсів; *визначає* рівень безпеки проживання в районах з різною інтенсивністю вулканічних, сейсмічних, гравітаційних явищ; *усвідомлює* необхідність охорони унікальних форм рельєфу, раціонального використання мінеральних ресурсів.
1.5	Атмосфера та клімат	Будова атмосфери, властивості повітря в тропосфері. Сонячна радіація, її розподіл в атмосфері й на земній поверхні. Теплові пояси та їх межі (тропіки і полярні кола). Температура земної поверхні та повітря. Добовий і річний хід температури повітря, причини його коливання. Графіки зміни температури повітря. Зміни температури повітря з висотою. Розподіл залежно від кута падіння сонячних променів. Показники температури	**Знаннєвий компонент:** *називає* складники атмосфери, елементи погоди, кліматотвірні чинники й типи клімату; *розрізняє* поняття «погода» і «клімат», синоптичну і кліматичну карти; циклон та антициклон, теплий і холодний фронт; *розпізнає* погоду під час проходження циклону, антициклону, холодного і теплого атмосферних фронтів; *знає* просторове розташування кліматичних поясів та областей; поясів освітленості, вихідних і кліматичних поясів; закономірності розподілу температури, атмосферного тиску й

З оригіналом згідно

		повітря на кліматичній карті. Атмосферний тиск: причини і наслідки його зміни у тропосфері. Основні пояси атмосферного тиску Землі. Вітер: причини виникнення, напрямки, сили, швидкість, їх визначення. Роза вітрів. Загальна циркуляція атмосфери. Постійні вітри. Циклони й антициклони. Сезонні та місцеві вітри. Позначення вітрів на кліматичній карті. Вода в атмосфері: випаровування, вологість повітря та її зміни. Хмари і туман, відмінності в їх утворенні. Форми хмар, хмарність. Опади, що випадають із хмар та з повітря, їхні види, вимірювання. Карта розподілу опадів. Повітряні маси й атмосферні фронти. Погода, добові та сезонні коливання її метеорологічних елементів. Спостереження за погодою та її прогнозування. Синоптична карта. Практичне значення прогнозів погоди. Поняття «клімат». Кліматичні карти. Кліматичні пояси та області. Кліматодіаграми. Залежність клімату від широти місцевості, морських течій, близькості до океанів, рельєфу, антропогенного впливу. Вплив клімату та погоди на господарську діяльність	опадів на Землі; постійні та сезонні вітри. **Діяльнісний компонент:** *пояснює* зміни температури повітря, атмосферного тиску протягом доби, сезону, року та їх розподіл на Землі за картою, дію кліматотвірних чинників на формування типів клімату; *читає* синоптичні та кліматичні карти; графіки зміни (добової, місячної, річної) температури повітря, діаграми хмарності та розподілу опадів, роза вітрів; *розв'язує задачі* на зміну температури повітря, атмосферного тиску з висотою; визначення показників абсолютної та відносної вологості повітря; *прогнозує* погоду за описом місцевих ознак та синоптичною картою; *встановлює* сукупність чинників, які формують клімат певної місцевості; *характеризує* типи клімату; *визначає* типи клімату за кліматичними діаграмами; *аналізує* процеси взаємодії атмосфери з літосферою. **Ціннісний компонент:** *оцінює* ресурсні властивості атмосфери; рівень безпеки проживання в районах поширення атмосферних стихійних явищ; *усвідомлює* загрози кліматичних змін і забруднення атмосфери; *робить висновки* про значення прогнозу погоди для життя і діяльності людини.
1.6	Гідросфера	Поняття «гідросфера» та її основні складові. Запаси води на Землі. Світовий океан та його частина: океани, моря, затоки, протоки. Острови в океані. Вплив процесів у літосфері на природу океанів. Роль Океану у формуванні гірських порід і рельєфу узбережжя. Повітряні маси Світового океану та причини їх [illegible]. Водні маси. Рухи води в	**Знаннєвий компонент:** *називає* складові Світового океану, вод суходолу, *знає* просторове розміщення найважливіших гідрографічних об'єктів за картою; *розпізнає* на контурних картах, картосхемах частини Світового океану, найбільші річки, озера; *розрізняє* поняття: внутрішнє та окраїнне море, затока і протока, острів та півострів, витік і гирло, права і ліва притока,

З оригіналом згідно

		Світовому океані. Вплив атмосферних процесів на Світовий океан. Роль Світового океану у формуванні повітряних потоків у тропосфері. Життя в океанах і морях. Багатства вод Світового океану. Води суходолу, чинники їх нерівномірного розподілу. Взаємозв'язок клімату і вод суходолу. Річка: річкова система, басейн річки, річкова долина. Найдовші річки. Взаємозв'язок геологічної будови, рельєфу і річкової мережі на території. Пороги і водоспади. Живлення, водний режим і робота річок. Озера, їх різноманітність за площею, походженням озерних улоговин, солоністю. Найбільші і найглибші озера земної кулі. Болота, особливості їх утворення та поширення. Штучні водойми і водотоки. Льодовики, особливості їх утворення й поширення. Утворення і поширення багаторічної мерзлоти. Підземні води, умови їх утворення і залягання в земній корі. Термальні і мінеральні води. Ресурсний потенціал Світового океану. Прісна вода як ресурс.	долина річки і річище, заплива і тераса; *формулює* залежність між тектонічною, геологічною будовою, рельєфом, кліматом і водами суходолу; **Діяльнісний компонент:** *аналізує* схему світового кругообігу води; *класифікує* моря, річки, озера, болота, льодовики за різними критеріями; *застосовує* гідрографічні поняття для опису (характеристики) гідрографічних об'єктів; *характеризує* типи водних мас; *аналізує* систему течій у Світовому океані, густоту і конфігурацію річкової мережі території, режим річок; *установлює* напрямок і характер течії річки за рельєфом місцевості; види живлення і режим річки за типом клімату; *використовує* топографічні, фізичні, кліматичні карти для характеристики гідрографічних об'єктів; *визначає* за картою падіння, похил річки. **Оцінно-ціннісний компонент:** *оцінює* ресурси Світового океану та прісних вод на суходолі; *визначає* рівень безпеки проживання на узбережжях океанів, в районах поширення катастрофічних паводків, повеней, карсту; *усвідомлює* загрози забруднення вод Океану і суходолу; *пропонує* способи вирішення проблеми забруднення водойм
1.7	Біосфера та грунтів	Поняття «біосфера», її межі. Складові біосфери, особливості їх поширення на земній кулі. Рослинність суходолу і океану. Тваринний світ суходолу і океану. Природні чинники поширення ареалів поширення рослин і тварин. Закономірності поширення живих організмів на суходолі і в океанах. Біологічні ресурси. Грунт – «дзеркало» ландшафту. Грунтовірні чинники. Типи грунтів. Карта грунтів. Вплив господарської діяльності людини на	**Знаннєвий компонент:** *знає* межі та складові біосфери; *дає визначення* понять «біосфера», «грунт», «рослинність», тваринний світ; *розуміє* особливості взаємодії біосфери з літосферою, атмосферою, гідросферою. **Діяльнісний компонент:** *читає* карти грунтів; *розрізняє* типи грунтів за основними характеристиками; *визначає* типи грунтів за типовими рослинами і тваринами;

З оригіналом згідно

		грунтовий покрив, рослинність і тваринний світ суходолу та океану	*встановлює* сукупність чинників, які формують грунти рослинний і тваринний світ певної місцевості; *характеризує* типи грунтів. **Оцінно-ціннісний компонент:** *оцінює* ресурсні властивості біосфери; *визначає* рівень безпеки проживання в районах поширення отруйних рослин, окремих видів хижих та отруйних тварин; *пропонує* способи збереження родючості грунтів, площі ареалів, видового складу рослинного і тваринного світу.
1.8	**Природні комплекси**	Природні комплекси як наслідок взаємозв'язків між компонентами природи. Географічна оболонка – найбільший природний комплекс Землі, її межі та властивості. Загальні закономірності географічної оболонки. Сучасний етап розвитку географічної оболонки. Антропосфера. Природні зони Землі, їх особливості. Карта природних зон. Чинники порушення широтної зональності на планеті. Азональні природні комплекси. Зміна природних комплексів під впливом господарської діяльності людини.	**Знаннєвий компонент:** *дає визначення* понять «природний комплекс», «географічна оболонка», «природна зона», «антропосфера»; *називає* компоненти природного комплексу; *пояснює* процеси взаємодії літосфери, атмосфери, гідросфери, біосфери. **Діяльнісний компонент:** *розрізняє* природні зони й висотні пояси; позитивні й негативні наслідки впливу людської діяльності на природні комплекси; *порівнює* основні природні зони Землі; *аналізує* взаємодію компонентів природи у природному комплексі на суходолі та океані; *вирізняє* наслідки взаємодії оболонок Землі. **Оцінно-ціннісний компонент:** *оцінює* вплив людини на природні комплекси та значення знань про природні комплекси для її життєдіяльності.
		2. Географія материків і океанів	
2.1	**Океани: Тихий океан, Атлантичний океан, Індійський океан.**	Організація фізико-географічного положення океанів, історичні відомості про освоєння та дослідження різних частин Світового океану. Походження океанічних западин унаслідок руху літосферних плит. Геологічна будова та рельєф дна океанів. Характерні риси клімату. Властивості	**Знаннєвий компонент:** *називає і знаходить на карті* великі водні об'єкти в кожному океані – моря, затоки, протоки, різні за походженням острови, теплі й холодні течії; *знає* основні етапи освоєння та дослідження океанів; **Діяльнісний компонент:**

З оригіналом згідно

	Північний Льодовитий океан	водних мас та океанічні течії. Своєрідність органічного світу океанів. Природні ресурси океанів та їх використання. Проблема забруднення океанічних вод	*характеризує* географічне положення Тихого, Атлантичного, Індійського та Північного Льодовитого океанів; *пояснює* виникнення форм рельєфу дна океанів, островів; *порівнює* властивості водних мас різних частин у кожному океані; органічний світ різних частин Світового океану; *обґрунтовує* вплив клімату на температуру й солоність водних мас в океанах *аналізує* рухи води в океані та схему течій в океанах; льодовий режим Північного льодовитого океану. **Оцінно-ціннісний компонент:** *оцінює* природні ресурси океанів, наслідки господарської діяльності в океанах.
		2.2 Материки	
2.2.1	**Африка**	План географічної характеристики материка. Географічне положення Африки. Дослідження материка. Тектонічна будова, рельєф, корисні копалини. Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу: головні річкові системи, озера, басейни підземних вод.Використання водних ресурсів. Природні зони, закономірності їх розміщення. Стихійні [illegible] природи. Екологічні проблеми. Найвідоміші об'єкти, віднесені до Світової природної спадщини, в ЮНЕСКО.	**Знаннєвий компонент:** *знає* дослідників материка, особливості тектонічної будови, рельєфу, розміщення кліматичних поясів, внутрішніх вод, природних зон на материку; *називає і знаходить на карті* Середземне, Червоне моря; Гвінейську, Аденську затоки; Мозамбіцьку, Гібралтарську, Баб-ель-Мандебську протоки; острів Мадагаскар; півострів Сомалі; гори Атлас, Драконові, Капські; Ефіопське нагір'я; Східноафриканське плоскогір'я; вулкан Кіліманджаро; річки Ніл, Конго, Нігер, Замбезі, Оранжева; водоспад Вікторія; озера Вікторія, Танганьїка, Ньяса, Чад; пустелі Сахара, Намиб; **Діяльнісний компонент:** *характеризує* географічне положення материка; *визначає* за градусною сіткою протяжність материка з півночі на південь та із заходу на схід; типи клімату за кліматичною картою та кліматичними діаграмами; зональні типи ґрунтів за картою природних зон; *встановлює* за тематичними картами зв'язок між тектонічними структурами, рельєфом, корисними копалинами ; *пояснює* розміщення кліматичних поясів, вплив на клімат

3 оригіналом згідно

			рельєфу, гасатів, течій; *аналізує* вплив рельєфу й клімату на формування річкових басейнів, озер; меж природних зон; *порівнює* природні зони материка; *описує* природу найвідоміших національних парків Африки; *визначає* основні напрями господарського використання природних комплексів материка; **Оцінно-ціннісний компонент:** *оцінює* вплив діяльності людини на екологічний стан материка; *обґрунтовує* вплив природних чинників на виникнення природних вогнищ захворювань і поширення епідемій.
2.2.2	**Австралія**	Своєрідність географічного положення Австралії. Історія відкриття і дослідження. Тектонічна будова, рельєф, корисні копалини. Загальні особливості клімату. Кліматичні пояси та типи клімату Австралії. Води суходолу. Своєрідність і унікальність органічного світу материка. Природні зони. Зміна природи материка людиною. Найвідоміші об'єкти Австралії, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО.	**Знаннєвий компонент:** *знає* дослідників материка, особливості тектонічної будови, рельєфу, розміщення кліматичних поясів, внутрішніх вод, природних зон на материку; *називає і знаходить на карті* Карпове і Тасманове моря, затоки Карпентарія і Велика Австралійська , Великий Бар'єрний риф, острів Тасманія, півострів Кейп-Йорк, Західно-Австралійське плоскогір'я, Центральну низовину, Великий Вододільний хребет(г. Кошаешко), річки Муррей і Дарлінг, озеро Ейр, Велику Піщану пустелю, Велику пустелю Вікторія; **Діяльнісний компонент:** *характеризує* фізико-географічне положення, рельєф, клімат і внутрішні води материка *розрізняє* кліматичні умови в різних кліматичних поясах, природні зони *пояснює* розміщення гір та рівнин, кліматичних поясів та областей, унікальність видового складу органічного світу; *аналізує* вплив рельєфу й клімату на формування річкових басейнів, озер; меж природних зон; *визначає* основні напрями господарського використання природних комплексів материка; **Оцінно-ціннісний компонент:**

3 оригіналом згідно

			оцінює вплив діяльності людини на видовий склад рослинності й тваринного світу.
2.2.3	**Південна Америка**	Географічне положення Південної Америки. Дослідження материка. Тектонічні структури і рельєф. Закономірності поширення родовищ корисних копалин. Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Найбільші річки та озера. Природні зони. Висотна поясність в Андах. Зміни природи материка людиною. Сучасні екологічні проблеми. Найвідоміші об'єкти Південної Америки, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО.	**Знаннєвий компонент:** *знає* дослідників материка, особливості тектонічної будови, рельєфу, розміщення кліматичних поясів, внутрішніх вод, природних зон на материку; *називає і знаходить на карті* Карибське море, затоку Ла-Плата, протоки Магелланову і Дрейка; острови Вогняна Земля, Фолклендські та Галапагоські; Амазонську, Орінокську та Ла-Платську низовини, Бразильське й Гвіанське плоскогір'я; гори Анди (г.Аконкагуа); вулкани Льюльяйльяко й Котопакі; річки Амазонка, Парана та Орімоко; водоспади Анхель та Ігуасу; озера Маракайбо, Тітікака; пустелю Атакама. **Діяльнісний компонент:** *встановлює* за тематичними картами зв'язок між тектонічними структурами, рельєфом, корисними копалинами ; *пояснює* розподіл температури й опадів на материку; *аналізує* вплив рельєфу й клімату на формування річкових басейнів, озер; прояви широтної зональності на рівнинах і вертикальної поясності в Андах; *визначає* за кліматичними картами і кліматичними діаграмами типи клімату; *характеризує* природні зони материка; *порівнює* розміщення кліматичних поясів і природних зон в Африці, Австралії та Південній Америці **Ціннісний компонент:** *оцінює* поширення стихійних явищ (землетруси, вулканізм) та їх вплив на життя людей; наслідки втручання людини в природні комплекси материка.
2.2.4	**Антарктида**	Географічне географічного положення материка. Антарктида й Антарктика. Відкриття Антарктиди та сучасні наукові дослідження материка.	**Знаннєвий компонент:** *знає* першовідкривачів материка, країни, що беруть участь у сучасних дослідженнях;

З оригіналом згідно

		Міжнародне співробітництво у дослідженні природних умов і природних ресурсів. Українська дослідна станція «Академік Вернадський». Тектонічна будова та рельєф Антарктиди. Кліматичні умови. Рослинний і тваринний світ. Природні ресурси та їх охорона.	*розрізняє* Антарктиду й Арктику; Антарктиду й Антарктику; *називає і знаходить на карті* Антарктичний півострів, моря Веддела, Росса. **Діяльнісний компонент:** *характеризує* особливості географічного положення материка; *встановлює* за тематичними картами зв'язок між тектонічними структурами і під льодовим рельєфом; *визначає* вплив географічного положення материка на клімат; *пояснює* пристосування організмів до життя в Антарктиці. **Ціннісний компонент** *оцінює* вплив Антарктиди на природні особливості планети; роль України в дослідженні Антарктиди
2.2.5	**Північна Америка**	Географічне положення Північної Америки. Історія відкриття материка. Тектонічні структури, рельєф, корисні копалини. Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Вода суходолу. Основні річкові системи. Найбільші озера, їх походження. Особливості розміщення природних зон. Висотна поясність у горах. Зміни природи материка людиною. Сучасні екологічні проблеми. Найвідоміші об'єкти, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО.	**Знаннєвий компонент:** *знає* дослідників материка, особливості тектонічної будови, рельєфу, розміщення кліматичних поясів, внутрішніх вод, природних зон на материку; *називає і знаходить на карті* затоки: Гудзонова, Мексиканська, Каліфорнійська, Аляска; острови: Гренландія, Ньюфаундленд, Великі Антильські (Куба, Гаїті, Ямайка), Малі Антильські, Канадський Арктичний архіпелаг; півострови: Лабрадор, Флорида, Каліфорнія, Аляска, Юкатан; рівнини: Центральні, Великі, Лаврентійська височина, Примексиканська низовина; гори: Кордильєри, Делані (г. Мак-Кінлі), Скелясті, Аппалачі; річки: Міссісіпі, Макензі, Юкон, Колорадо; Ніагарський водоспад; Великі озера (Верхнє, Мічиган, Гурон, Ері, Онтаріо), Велике Солоне озеро. **Діяльнісний компонент:** *характеризує* географічне положення материка; *обґрунтовує* вплив географічного положення материка на його природу та особливості освоєння людиною; *встановлює* за тематичними картами зв'язок між тектонічними структурами, рельєфом, корисними копалинами ; *порівнює* рельєф Північної і Південної Америки;

З оригіналом згідно

			поясняє розподіл температури й опадів на материку, механізм утворення стихійних атмосферних явищ (торнадо) та їх вплив на життя людей; *аналізує* вплив рельєфу й клімату на формування річкових басейнів, озер; прояви широтної зональності на рівнинах і вертикальної поясності в горах; *визначає* за кліматичними картами і кліматичними діаграмами типи клімату; *характеризує* природні зони материка; **Ціннісний компонент:** *оцінює* наслідки втручання людини в природні комплекси материка
2.2.6	**Євразія**	Географічне положення Євразії. Поділ материка на дві частини світу. Дослідження материка. Тектонічна будова. Рельєф, роль внутрішніх і зовнішніх сил у його формуванні. Вплив давнього материкового зледеніння на форми рельєфу материка. Корисні копалини. Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу. Природні зони. Вертикальна поясність. Зміни природи материка людиною. Найвідоміші об'єкти, [illegible] природної спадщини	**Знаннєвий компонент:** *знає:* дослідників материка; особливості тектонічної будови, рельєфу, розміщення кліматичних поясів, внутрішніх вод, природних зон на материку; *називає і знаходить на карті* моря: Північне, Балтійське, Середземне, Чорне, Азовське, Баренцове, Східносибірське, Жовте, Японське, Берингове, Південнокитайське, Аравійське; затоки: Біскайська, Бенгальська, Перська; протоки Босфор і Ла-Манш; острови: Велика Британія, Ірландія, Нова Земля, Сахалін, Японські, Великі Зондські (Калімантан, Суматра, Ява), Філіппінські, Шрі-Ланка, Тайвань; півострови: Балканський, Апеннінський, Піренейський, Скандинавський, Таймир, Чукотський, Камчатка, Корея, Індокитай, Малакка, Індостан, Аравійський, мала Азія; рівнини: Східноєвропейська, Західносибірська, Велика Китайська, Прикаспійська, Середньодунайська, Індо-Гангська, Месопотамська низовина, плоскогір'я Декан, Середньосибірське, Казахський дрібносопковик; гори: Піренеї, Альпи, Апенніни, Карпати, Скандинавські, Уральські, Кавказ, Тянь-Шань, Гімалаї (г. Джомолунгма); нагір'я: Тибет, Іранське; вулкани: Гекла, Везувій, Ключевська Сопка, Фудзіяма; пустині: Каракуми, Гобі, Руб-ель-Халі; ріки: Рейн, Дунай, Дніпро, Волга, Об, Єнісей, Лена, Амур, Хуанхе, Янцзи, Меконг, Ганг, Інд, Євфрат, Тигр; озера: Каспійське, Женевське, Світязь, Ладозьке, Байкал, Мертве море; **Діяльнісний компонент:** *характеризує* географічне положення материка; *встановлює* за тематичними картами зв'язок між тектонічними структурами, рельєфом, корисними копалинами; *пояснює* розподіл температури й опадів на материку, механізм утворення стихійних атмосферних явищ (торнадо) та їх вплив на життя людей; *аналізує* вплив рельєфу й клімату на формування річкових басейнів, басейну внутрішнього стоку, озер; прояви широтної зональності на рівнинах і вертикальної поясності в горах; *визначає* за кліматичними картами і кліматичними діаграмами кліматичні пояси та типи клімату в межах помірного кліматичного поясу Євразії; *порівнює* типи клімату в межах помірного поясу Євразії, високогірні пояси в різних гірських системах; *характеризує* природні зони материка; *порівнює* природні зони Євразії та Північної Америки; *встановлює* причини різноманітності природи Євразії. **Ціннісний компонент:** *оцінює* наслідки сучасного впливу господарської діяльності людини на природу материка; поширення стихійних явищ та їх вплив на життя людей.
			ІІІ. Фізична географія України
			3.1 Україна на карті світу
3.1	**Географічне положення, формування території**	[illegible] території, розміри, кордони, адміністративно-територіальний поділ. Географічне положення (фізико-, економіко-, політико-географічне) України. Розташування території України стосовно головних поясів.	**Знаннєвий компонент:** *знає* розміри держави, країни і назви України має кордони, сучасний адміністративно-територіальний устрій; *розрізняє* фізико-, економіко-, політико-географічне положення держави;

З оригіналом згідно

З оригіналом згідно

	України		*назвиває* адміністративно-територіальні одиниці України; *показує на карті* суходільні і морські кордони: суходіл і територіальні води, крайні точки України, країни-сусіди України; географічні центри України; географічний центр Європи в Україні. **Діяльнісний компонент:** *характеризує* фізико-, економіко-, політико-географічне положення України; *визначає* за картою координати крайніх точок, протяжність території України в градусах і кілометрах. *аналізує* фізико-географічне положення території України, *обґрунтовує* вплив фізико-географічного положення України на природу її території; *узгоджує* київський час із часом в інших годинних поясах; формувалася територія України, причини територіальних змін України в минулому та **Ціннісний компонент:** *робить порівняльну оцінку* географічного розміщення України з країнами світу.
		3.2 Природні умови і ресурси України	
3.2.1	**Рельєф, тектонічна, геологічна будова, мінеральні ресурси**	Форми земної поверхні на території України. Простягання низовин, височин, гір, річкових долин. Карта України «Фізична поверхня». Основні тектонічні структури. Карта України «Тектонічна будова». Зв'язок рельєфу з тектонічними структурами. Геологічна будова. Неотектонічні рухи. Вплив геологічної будови та тектоніки на діяльність людини. Формування рельєфу. Внутрішні та зовнішні [illegible] чинники і процеси. Типи рельєфу за [illegible]. Рельєф і діяльність людини. [illegible] оцінки рельєфу. Чинники [illegible] екзаратних геологічних і	**Знаннєвий компонент:** *формулює* визначення понять «платформа», «щит», «плита», «область складчастості»; *називає знаходить на карті* тектонічні структури: Східноєвропейська платформа, Український щит, Волино-Подільська плита, Дніпровсько-Донецька западина, Причорноморська западина, Скіфська платформа, Донецька складчаста область, Карпатська і Кримська складчасті системи; *називає*: Придніпровська, Причорноморська, Закарпатська, Поліська, *височини*: Придніпровська, Подільська, Донецька, Приазовська, Хотинська (г. Берда); *гори*: Українські Карпати (г. Говерла), Кримські (г. Роман-Кош); басейни і родовища корисних копалин: Донецький та Львівсько-

З оригіналом згідно

		геоморфологічних процесів та шляхи запобігання їм. Корисні копалини , їх класифікація за використанням, закономірності поширення на території України. Паливні корисні копалини. Діючі та перспективні басейни й райони видобування вугілля, нафти, природного газу, торфу. Рудні та нерудні корисні копалини: басейни, райони залягання та видобування. Мінеральні води та грязі. Проблеми раціонального використання мінеральних ресурсів	Волинський кам'яновугільні басейни, Дніпровський буровугільний басейн, Західний, Східний, Південний нафтогазоносні райони, Криворізький залізорудний басейн, Кременчуцький залізорудний район, Придніпровський марганцеворудний басейн, Іршанське родовище титанових руд, Артемівське, Слов'янське родовища кам'яної солі, Завалівське родовище графіту; *знає* закономірності поширення форм рельєфу, родовищ корисних копалин магматичного й осадового походження **Діяльнісний компонент:** *читає* профіль місцевості; *встановлює* за тематичними картами зв'язки між тектонічною, геологічною будовою, рельєфом та корисними копалинами на території України; *пояснює* вплив неотектонічних рухів, зовнішніх чинників на формування рельєфу; *прогнозує* поширення на території України негативних процесів (зсуви, землетруси, карст, обвали) **Ціннісний компонент:** *оцінює* вплив діяльності людини на рельєф, наслідки видобування корисних копалин; *обґрунтовує* *заходи* щодо раціонального використання та охорони надр в різних регіонах України
3.2.2	**Клімат і кліматичні ресурси**	Кліматотвірні чинники: сонячна енергія, циркуляція атмосфери, підстильна поверхня, їх взаємодія. Розподіл сонячної енергії на території України. Повітряні маси, що впливають на територію України. Атмосферні фронти, циклони та антициклони. Кліматичні показники: температура, [illegible], коефіцієнт зволоження та їх розподіл на території України. Річний та сезонний хід кліматичних показників. Кліматична карта. Раціональні [illegible] клімату. Кліматичні	**Знаннєвий компонент:** *називає* основні кліматотвірні чинники, кліматичні показники, типи клімату; небезпечні погодні явища; *пояснює* дію кліматотвірних чинників; *розрізняє* кліматичні умови й кліматичні ресурси, види кліматичних ресурсів. **Діяльнісний компонент:** *аналізує* за картами розподіл сонячної енергії, напрямки руху атмосферних фронтів, циклонів та антициклонів, *характеризує* річний розподіл кліматичних показників у межах

З оригіналом згідно

		ресурси. Сезонні погодні умови та явища. Несприятливі погодно-кліматичні явища. Прогноз погоди за даними синоптичної карти, народними прикметами. Вплив погодно-кліматичних умов на здоров'я і господарську діяльність людини. Охорона атмосферного повітря.	Україні; *визначає* за кліматичною картою закономірності розподілу температури, повітря та опадів на території України; *читає* синоптичні карти; **Ціннісний компонент:** *оцінює* кліматичні умови, можливість використання кліматичних ресурсів у різних сферах господарської діяльності в Україні та у побуті.
3.2.3	**Води суходолу і водні ресурси**	Загальні гідрологічні особливості території України. Поверхневі води. Річки. Основні річкові басейни та системи. Вплив рельєфу на річки. Характер течії. Падіння, похил річки. Вплив клімату на формування річкової системи. Живлення і режим річок, густота річкової мережі. Річковий стік, витрати води. Озера, їх типи. Болота, їх типи і поширення, причини заболочення. Водосховища та канали. Підземні води. Основні артезіанські басейни. Несприятливі гідрологічні явища і заходи запобігання їм. Водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання та охорони.	**Знаннєвий компонент:** *формулює* визначення понять «річковий стік», «витрати води», «водні ресурси», «твердий стік», «падіння річки», «похил річки»; *називає і знаходить на картах* річкові системи: Дніпра, Сіверського Донця, Південного Бугу, Дністра, Дунаю, Західного Бугу; озера: Ялпуг, Сасик, Шацькі, Синевир; *лічить*: Дніпровсько-Бузький, Молочний, Дністровський; водосховища: Київське, Канівське, Кременчуцьке, Каховське, Дніпровське, Дніпродзержинське; Дністровське; Печенізьке; канали: Північнокримський, Дніпро – Донбас, Каховський; **Діяльнісний компонент:** *встановлює* взаємозв'язки між рельєфом, кліматом та густотою річкової мережі, характером течії, режимом річок в Україні; *пояснює* особливості живлення та водного режиму річок, озер в різних регіонах України; *визначає* падіння та похил річки; *порівнює* гідрографічні особливості водних об'єктів; *аналізує* можливості використання водних ресурсів. **Ціннісний компонент:** *оцінює* водні ресурси України; *пропонує* шляхи раціонального використання водних ресурсів, заходи з охорони річок, озер, підземних вод.

З оригіналом згідно

3.2.4	**Ґрунти та ґрунтові ресурси.**	Умови ґрунтоутворення, структура ґрунту, ґрунтові горизонти, родючість. Основні типи ґрунтів, закономірності їх поширення в Україні. Дослідження В. Докучаєва. Карта ґрунтів. Ґрунтові ресурси України. Зміни ґрунтів у результаті господарської діяльності людини. Заходи з раціонального використання й охорони ґрунтових ресурсів.	**Знаннєвий компонент:** *називає* основні чинники ґрунтоутворення та типи ґрунтів; *пояснює* особливості поширення ґрунтів. **Діяльнісний компонент:** *характеризує* основні типи ґрунтів, ґрунтові ресурси України; *аналізує* карту ґрунтів України; *порівнює* типи ґрунтів в Україні; **Ціннісний компонент:** *робить висновки* щодо закономірностей поширення ґрунтів на рівнинній частині України та в горах; *оцінює* родючість ґрунтів України; *пропонує* заходи з раціонального використання ґрунтових ресурсів, підвищення родючості та охорони ґрунтів.
3.2.5	**Рослинний і тваринний світ України**	Різноманітність рослинності. Закономірності поширення рослинного покриву в Україні. Рослинні угруповання. Різноманітність тваринного світу. Закономірності поширення тваринного світу в Україні. Червона та Зелена книги України. Рослинні та тваринні ресурси, їх охорона і відтворення.	**Знаннєвий компонент:** *називає* видовий склад рослинності й тваринного світу в Україні; рослинні угруповання, занесені до Зеленої книги України, окремі ендемічні і зникаючі види рослин. *розпізнає зображення* рослин і тварин, що занесені до Червоної книги України; *розуміє сутність* акліматизації та реакліматизації тварин. **Діяльнісний компонент:** *характеризує* основні типи рослинного покриву України; фауністичний склад лісів, луків, степів, боліт, водойм; *аналізує* карту рослинності і карту тваринного світу України, шляхи господарської діяльності людини на рослинний покрив і поширення тварин; *робить висновки* щодо закономірностей поширення основних типів рослинності і видів тварин України. **Ціннісний компонент:** *оцінює* стан рослинних і тваринних ресурсів, їх роль у господарській діяльності, можливості використання в різних регіонах України.

З оригіналом згідно

3.2.6	**Ландшафти України.**	Ландшафт як просторово-цілісна система. Районування природних ландшафтів, їх відображення на картах. Карта «Ландшафти України». Антропогенні ландшафти. Рівнинні ландшафти, їх різноманітність. Природні зони України: мішаних лісів і широколистих лісів, лісостепова, степова. Використання та охорона рівнинних ландшафтів. Гірські ландшафти Українських Карпат і Кримських гір, особливості їх зміни з висотою, використання та охорона. Природні умови і ресурси Чорного й Азовського морів, проблеми їх раціонального використання	**Знаннєвий компонент:** *вміє:* чинники формування природних ландшафтів, природні країни, природні зони; *називає і показує на карті України* природні зони та їх межі, гірські країни, Чорне море, Азовське море; острови Зміїний, Джарилгач, півострови Кримський, Керченський, косу Арабатська Стрілка, Керченську протоку, Перекопський перешийок; *розпізнає* ландшафти за характеристиками окремих їх компонентів, художнім описом; *пояснює* особливості взаємодії компонентів природи у ландшафті. **Діяльнісний компонент:** *характеризує* рівнинні лісові, лісостепові, степові та гірські ландшафти, природні комплекси морів; *встановлює* взаємозв'язки між компонентами в ландшафті; *складає* порівняльну характеристику природних зон України; *аналізує* карту ландшафтів. **Ціннісний компонент:** *прогнозує* наслідки впливу господарської діяльності людини на природні особливості ландшафтів; *оцінює* природно-ресурсний потенціал природних зон
		3.3 Природокористування	
		Використання природно-ресурсного потенціалу України. Основні види забруднень довкілля в Україні. Вплив екологічної ситуації на життєдіяльність населення. Природно-заповідний фонд України. Національна [illegible] Моніторинг навколишнього середовища. Основні шляхи щодо раціонального використання природних ресурсів та охорони довкілля. Природокористування в умовах сталого розвитку.	**Знаннєвий компонент:** *вміє складання* природно-ресурсного потенціалу України, вид забруднень довкілля; правила безпеки та норми поведінки в природі; *називає і показує на карті* біосферні заповідники: Асканія-Нова, Карпатський, Дунайський, Чорноморський, природні заповідники: Карадазький, Український степовий, Медобори, Канівський, Поліський, національні природні парки: Карпатський, Шацький, Синевір, Подільські Товтри, регіональний ландшафтний парк «Мезинський»;

З оригіналом згідно

			вміє: сутність понять «екологічна ситуація», «моніторинг навколишнього середовища», «заповідник», «національний парк». **Діяльнісний компонент:** *характеризує* сучасну екологічну ситуацію в Україні; *аналізує* природно-ресурсний потенціал у різних регіонах України, аспекти раціонального природокористування, вплив екологічної ситуації на здоров'я населення; **Ціннісний компонент:** *оцінює* наслідки використання й охорони природних ресурсів України; *пропонує* заходи з охорони довкілля.
		IV. Населення України та світу	
4.1.	**Демографічні процеси та статево-віковий склад населення світу та України**	Кількість та динаміка населення в світі та Україні. Природні, соціальні, економічні та екологічні чинники та просторові особливості природного руху населення у світі, в Україні. Демографічний перехід, його фази. Статево-вікова, зокрема сімейна структура населення світу й України. Тривалість життя населення. Демографічне старіння населення. Характеристика демографічної ситуації в країнах за статево-віковими пірамідами. Особливості демографічної політики у країнах з різним типом відтворення. Міграції, їх показники, чинники та вплив на відтворення населення і його перспективи у світі. Просторові тенденції міграційних процесів. Урбанізація як чинник природного і механічного руху населення. Демографічні проблеми [illegible]	**Знаннєвий компонент:** *вміє:* чисельність населення світу й України, приклади країн з різними типами відтворення населення. *називає і показує на карті* регіони світу, країни, області в Україні з найбільшою кількістю населення; найбільшими і найменшими природним приростом; країни з найбільш численною українською діаспорою; *формулює* поняття «природний рух населення», «природний приріст населення», «демографічний вибух», «демографічна криза», «демографічний перехід», «демографічне старіння», «демографічна політика», «еміграція», «імміграція», «сальдо міграцій»; *вміє/вміє* фази демографічного переходу; демографічну ситуацію, що склалася в різних регіонах України. **Діяльнісний компонент:** *обчислює* показники народжуваності, смертності, природного й механічного руху, частки жінок і чоловіків, окремих вікових груп у структурі населення країни (регіону); *встановлює* просторові відмінності демографічних процесів за картою;

З оригіналом згідно

			характеризує населення світу й окремих країн, України та її областей за сукупністю картографічних і статистичних матеріалів; аналізує статево-вікові піраміди України та країн світу, статистичну інформацію про населення світу, окремих регіонів, країн; розрізняє за статево-віковими пірамідами країни різних типів відтворення населення; *аналізує причини демографічних явищ*, просторові відмінності показників природного й механічного руху; вплив конфесійної, етнічної, соціальної структури населення на процеси відтворення і міграцій; обґрунтовує особливості перебігу демографічних процесів в країнах з різним рівнем економічного розвитку; **Ціннісний компонент:** *оцінює* на основі демографічних показників рівень соціально-економічного розвитку України та країн світу, визначає основні принципи демографічної політики.
4.2.	**Розселення**	Густота населення. Територіальні відмінності густоти населення в світі й Україні. Міські і сільські населені пункти; критерії їх розмежування в Україні та країнах світу. Класифікація міст за кількістю населення та функціями. Міське і сільське населення. Урбанізація, причини, що її зумовлюють. Відмінності в рівнях і темпах урбанізації в Україні та світі. Субурбанізація. Хибна урбанізація. Агломерації. Система розселення. Мегаполіси, мегалополіс. Світові міста. Особливості сільських населених пунктів. Система розселення.	**Знаннєвий компонент:** *знає* середній показник густоти населення в Україні та світі, найбільш (найменш) густонаселені країни світу; *називає і знаходить на карті* регіони світу, країни, області в Україні з найбільшою і найменшою густотою населення та рівнем урбанізації, найбільші агломерації, світові міста, найбільші міста в Україні; *формулює визначення* понять «урбанізація», «субурбанізація», «хибна урбанізація», «агломерація», «мегалополіс», «мегаполіс», «світові міста», «демографічна». **Діяльнісний компонент:** *визначає* показники урбанізованості території; *аналізує* статистичні й картографічні матеріали про населення; *характеризує* особливості розселення населення в світі й окремих країнах, Україні та окремих її областях;

З оригіналом згідно

			розрізняє міські і сільські населені пункти, типи міст за людністю і функціями, типи і рівень урбанізації; *порівнює* рівень і темпи урбанізації в Україні і світі, **місто житлову** великих і малих, монофункціональних і багатофункціональних міст; **Ціннісний компонент:** *усвідомлює* взаємозв'язок між густотою населення та геополітичною ситуацією; *оцінює і визначає* вплив природних, демографічних і соціально-економічних чинників на територіальні відмінності густоти населення, формування систем розселення.
4.3.	**Етнічний склад населення. Релігійний склад населення**	Етнос. Найпоширеніші мови світу. Одноетнічні та багатонаціональні країни. Національний склад населення України: особливості та регіональні відмінності. Національні меншини та етнічні групи, основні райони їх розселення. Релігія як явище культура. Світові релігії. Найпоширеніші релігійні конфесії в Україні	**Знаннєвий компонент:** *називає* найпоширеніші мови світу, світові релігії, **регіони** *поширення* світових релігій; *розуміє* поняття «раса», «нація», «етнос», «народ», **етнічна** спільність, світова релігія; **Діяльнісний компонент:** *характеризує* національний склад населення України за сукупністю картографічних і статистичних матеріалів, найпоширеніші релігійні конфесії в Україні; *порівнює* етнічний склад населення регіонів України, *аналізує на карті і називає* одноетнічні й багатонаціональні країни, райони розселення національних меншин в Україні; *знаходить* у різних джерелах інформацію, що характеризує етнічний склад населення України й окремих країн.
4.4	**Зайнятість населення в світі й Україні.**	Трудові ресурси. Кількість і якість трудових ресурсів. Економічно активне населення. Зайнятість населення. Проблеми зайнятості населення.	Знаннєвий компонент: *називає* кількість трудових ресурсів в Україні, **області в Україні** з найбільшою і найменшою кількістю трудових **ресурсів**; *розрізняє* поняття «трудові ресурси», «економічно активне населення», *знає* причини безробіття. Діяльнісний компонент:

З оригіналом згідно

			визначає показники безробіття; *аналізує* статистичну інформацію про зайнятість населення світу, окремих країн, України та її областей; *характеризує* кількість і якість трудових ресурсів окремих країн та України; *порівнює структуру* зайнятості населення в окремих країнах
V. Україна і світове господарство			
5.1. Національна економіка і світове господарство			
5.1.1.	**Національна економіка**	Національна економіка. Поняття «економічний розвиток» та його показники: валовий внутрішній продукт (ВВП), структура ВВП, індекс людського розвитку (ІЛР). Секторальна модель економіки країни. Форми суспільної організації виробництва. Чинники розміщення виробництва. Форми просторової організації національної економіки.	**Знаннєвий компонент:** *називає* опаки понять «національна економіка», «валовий внутрішній продукт», «індекс людського розвитку»; *розуміє* вплив природних і суспільних чинників на розміщення виробництва (природних умов, сировинний, паливно-енергетичний, водний, прадересурсний, споживчий, транспортний, науковий, екологічний, військово-стратегічний). **Діяльнісний компонент:** *розрізняє* сектори національної економіки (первинний, вторинний, третинний), форми просторової організації господарства (економічні райони, елементи територіальної структури промисловості, сільського господарства тощо); *характеризує* форми суспільної організації виробництва; *аналізує* секторальну модель економіки України та порівняє її з іншими державами.
5.1.2.	**Світове господарство**	Світове господарство (світова економіка), світовий ринок. Поняття «спеціалізація території», «міжнародний поділ праці». Форми економічних систем. Зміна країн світу за рівнем економічного розвитку, місце України в ній. Інфраструктура світового господарства, його [illegible] структура за концепцією «Центр –	**Знаннєвий компонент:** *називає* опаки понять «спеціалізація території (населеного пункту, району, регіону, країни)», «міжнародний поділ праці», «світове господарство» («світова економіка»), «глобальна економіка», «світовий ринок», «глобальні запаси додаткової вартості», типи економічних систем; приклади країн світу з різним рівнем економічного розвитку (за типізацією ООН), ТНК в Україні; *розуміє* роль міжнародних організацій у світовій економіці;

З оригіналом згідно

		периферія». Сучасні тенденції розвитку світового господарства. Глобалізація та регіональна економічна інтеграція. Транснаціональні корпорації (ТНК) та їх вплив на функціонування міжнародної економіки. Глобальна економіка. Міжнародні економічні організації.	сутність тенденцій розвитку світового господарства (інтернаціоналізації виробництва, інформатизації, глобалізації, регіональної економічної інтеграції), повсюдне багаторівневість світового господарства; вплив глобалізації на темпи розвитку світового господарства та національних економік країн різних типів. **Діяльнісний компонент:** *знаходить на карті* країни «Великої сімки» (G-7), «Великої двадцятки» (G-20); *порівнює* типи економічних систем; *аналізує* інформацію щодо типізації країн за рівнем соціально-економічного розвитку; *визначає* роль транснаціональних корпорацій та вільних економічних зон у функціонуванні глобальної економіки;
5.2. Первинний сектор господарства			
5.2.1	**Сільське господарство. Лісове господарство**	Сільське та лісове господарство, їх значення в сучасному світі. Складники сільського господарства. Природні (земельних та агрокліматичних ресурсів) та соціально-економічні чинники розвитку й розміщення аграрного виробництва. Землезабезпеченість. Сільське господарство світу. Географія основних зернових і технічних культур та виробництва продукції тваринництва. Зональність світового сільського господарства. Найбільші країни-виробники та експортери сільськогосподарської продукції. Сільське господарство України. Структура сільськогосподарських угідь в Україні. Розміщення в Україні виробництва зернових і технічних культур, картоплярства, овочівництва, [illegible], виноградарства.	**Знаннєвий компонент:** *називає* види діяльності в сільському господарстві, види сільськогосподарських угідь; приклади країн з аграрною міжнародною спеціалізацією; *знає і показує на карті* світу зони (райони) вирощування пшениці, кукурудзи, рису, бавовнику, льону-довгунцю, соняшнику, сої, маслин, олійної пальми, цукрової тростини, цукрового буряку, картоплі, чаю, кави, какао-бобів, райони поширення в світі скотарства, птахівництва, формування спеціалізованих районів скотарства, вівчарства; на карті України – сільськогосподарські зони, гірські та приміські райони; **Діяльнісний компонент:** *характеризує* особливості розміщення рослинництва й тваринництва в світі та Україні; сільськогосподарські зони, лісові пояси; *повсюдне* вплив природних і суспільних чинників на рівень розвитку та спеціалізацію сільського господарства в регіоні

З оригіналом згідно

		Розвиток кормової бази тваринництва. Структура та розміщення тваринництва. Зональна спеціалізація сільського господарства України. Гірські та приміські сільськогосподарські райони. Лісові пояси світу. Лісозабезпеченість. Лісове господарство в Україні	світу, країн; *обчислює* показники землезабезпеченості, лісозабезпеченості; *аналізує* карти сільськогосподарських культур і тваринництва; *визначає* основні зернові й технічні культури, що їх вирощують у помірному, субтропічному і тропічному кліматичних поясах, та *обґрунтовує* встановлені відмінності; **Ціннісний компонент:** *оцінює* наслідки нестабільного розвитку сільськогосподарського виробництва; місце України на світових ринках сільськогосподарської продукції.
5.2.2	**Добувна промисловість**	Показники ресурсозабезпеченості країн мінеральними ресурсами. Видобування вугілля, нафти і природного газу. Основні закономірності розміщення родовищ вугілля, нафти, природного газу. Найбільші в світі басейни й країни за видобутком кам'яного вугілля, нафти й природного газу. Основні й перспективні райони видобування кам'яного вугілля, нафти, природного газу в Україні. Шляхи покриття дефіциту палива в Україні. Видобування металічних руд. Основні закономірності розміщення родовищ металічних руд. Країни з найбільшими обсягами видобування залізних, марганцевих руд, руд кольорових, рідкісноземельних і благородних металів. Розвиток і розміщення виробництв з видобування залізних і марганцевих руд в Україні. Розробка родовищ руд кольорових металів в Україні. Видобування солей калійної сировини в Україні та країнах світу. Експорт мінеральної сировини з України.	**Знаннєвий компонент:** *знає* види мінеральних ресурсів за використанням; *наводить приклади* найбільших країн-експортерів та країн-імпортерів нафти, природного газу, кам'яного вугілля; *розуміє* закономірності поширення родовищ і басейнів корисних копалин; *визначає і показує на картах різного масштабу* найбільші басейни нафти і природного газу – Перської затоки, Західносибірський, Зондський, Самарський, Гвінейської затоки, Техаський, Мексиканської затоки, Західноканадський, Північноморський, основні райони видобування нафти і природного газу в Україні; найбільші басейни та райони видобування вугілля – Верхньосілезький (Польща), Кузнецький (Росія), Карагандинський (Казахстан), Північно-Східний (Китай), Східний (Індія), Аппалацький (США), Південно-Східний (Австралія), Донецький та Львівсько-Волинський (Україна); країни з найбільшими обсягами видобування залізних руд – Бразилія, Австралія, Канада, Китай, Індія, Україна, басейни та райони видобування залізних та марганцевих руд в Україні; найбільші райони видобування руд кольорових металів – Корпільєри-Анди, «мальфремово-алюмінієвий пояс» Азії, «мідний пояс» Африки; основні родовища руд кольорових металів, що їх

З оригіналом згідно

			розробляють в Україні; основні центри видобування кам'яної солі в Україні; **Діяльнісний компонент:** *показує* лідерство окремих країн на світових ринках мінеральної сировини за сукупністю природних і суспільних чинників; *пропонує* зміщення добувної промисловості до районів зі складними природними умовами, на шельф Світового океану. **Ціннісний компонент:** *оцінює* місце України на світових ринках нафти, природного газу, вугілля, рудної сировини.
5.3. Вторинний сектор господарства			
5.3.1.	**Виробництво та постачання електроенергії**	Значення електроенергетики. Типи електростанцій. Паливно-енергетичний баланс. Електроенергетика світу. Найбільші країни-виробники та країни-споживачі електроенергії в світі. Відмінності в структурі виробництва електроенергії на електростанціях різних типів у країнах світу. Електроенергетика України. Найбільші ТЕС, АЕС, ГЕС, ЛЕП. Використання відновлюваних джерел енергії. Експорт електроенергії з України.	**Знаннєвий компонент:** *знає* типи електростанцій за джерелом енергетичних ресурсів та основні чинники їх розміщення, країн з найбільшим обсягом виробництва електроенергії; *називає і показує на картах* басейн ГЕС на Дніпрі, Дністровську й Тисянську ГЕС; Запорізьку, Південноукраїнську, Рівненську, Хмельницьку АЕС; найбільші ТЕС (Запорізька, Придніпровська, Трипільська, Зміївська, Слов'янська, Ладижинська, Бурштинська); **Діяльнісний компонент:** *показує* розміщення ТЕС, АЕС, ГЕС в країнах світу та Україні; *обґрунтовує* домінування виробництва електроенергії на ТЕС, ГЕС або АЕС в країнах світу; *порівнює* структуру виробництва електроенергії в Україні та провідних державах світу. **Ціннісний компонент:** *оцінює* перспективи використання відновлюваних джерел енергії різних видів у світі, Україні; *вказує* шляхи енергозбереження, напрями оптимізації структури виробництва електроенергії в різних регіонах України.

З оригіналом згідно

5.3.2.	**Металургійне виробництво**	Значення металургійного виробництва в господарстві. Сучасні технології виробництва чавуну, сталі. Комбінування в чорній металургії. Сучасні чинники розміщення підприємств чорної металургії. Кольорова металургія. Особливості технології виробництва та чинники розміщення підприємств з виплавки міді, алюмінію, титану. Металургійне виробництво світу. Найбільші країни-виробники та країни-споживачі чорних металів. Сучасні тенденції розміщення виробництв чавуну, сталі, прокату. Найбільші країни-виробники та країни-споживачі кольорових металів у світі. Виробництво чавуну, сталі, прокату в Україні- домінуючі технології, сукупність чинників розміщення підприємств, основні центри, місце України на світовому ринку чорних металів. Основні центри виробництва кольорових металів в Україні.	**Знаннєвий компонент:** *знає* основні види чорних і кольорових металів; *називає і знаходить на картах країни з найбільшим обсягом* виробництва чавуну й сталі, алюмінію, титану, міді; найбільші центри чорної металургії в Україні (Кривий Ріг, Дніпро, Кам'янське, Запоріжжя, Нікополь, Маріуполь, Краматорськ, Алчевськ); центри кольорової металургії в Україні (Миколаїв, Запоріжжя, Іршанськ, Київ, Побузьке, Бахмут, Кам'янське); *розуміє* вплив сировинного, паливного, електроенергетичного, транспортного, споживчого, екологічного чинників на розміщення металургійних комбінатів, **Діяльнісний компонент:** *аналізує* статистичні дані щодо обсягів виробництва та експорту металургійної продукції в Україні та світі. *обґрунтовує* рівень розвитку металургії в країнах, які забезпечені сировиною або мають значні обсяги споживання; країн, що виплавляють найбільше в світі та Європі алюмінію, титану, міді; *пояснює* розміщення підприємств чорної і кольорової металургії в Україні *аргументує* місце України у світовому виробництві сталі, алюмінію, титану та інших кольорових металів. **Ціннісний компонент:** *оцінює* наслідки концентрації металургійного виробництва в окремих районах і центрах.
5.3.3	**Хімічне виробництво. Виробництво деревини, паперу. Виробництво будівельних матеріалів**	Значення та особливості технологій хімічного виробництва. Чинники розміщення основних виробництв хімічних речовин і хімічної продукції, фармацевтичної продукції, гумових і пластмасових виробів. Хімічне виробництво в Україні. Основні центри виробництва хімічної продукції та чинники їх формування. Найбільші країни-виробники	**Знаннєвий компонент:** *називає* види мінеральних добрив, види хімічної продукції, види будівельних матеріалів; *називає і знаходить на карті* найбільші у світі країни-виробники мінеральних добрив та полімерів, деревини та паперу; найбільші центри виробництва мінеральних добрив, виробів з гуми, побутової хімії, ліків в Україні (Костянтинівка, Сєвєродонецьк, Кам'янське, Черкаси, Суми, Запоріжжя, Одеса,

З оригіналом згідно

		мінеральних добрив, полімерів, ліків. Виробництво деревини й паперу: значення, особливості технологій та чинники розміщення підприємств. Виробництво деревини й паперу в Україні. Найбільші в світі країни-виробники деревини та паперу. Виробництво будівельних матеріалів в Україні	Яни Капу (Краснопереконськ), Біла Церква, Харків, Київ), центри виробництва деревини й паперу в Україні; *знаходить* *пояснює* вплив різних чинників на розміщення виробництв хімічної продукції, деревини й паперу, будівельних матеріалів. **Діяльнісний компонент** *характеризує* сировинну базу виробництва хімічної продукції, паперу; *аналізує* зв'язки між хімічними, металургійними та іншими видами виробництв; *обґрунтовує* рівень розвитку та структуру хімічних виробництв в окремих регіонах, країнах світу; **Ціннісний компонент** *оцінює* вплив виробництва хімічної продукції й паперу на рівень соціально - економічного розвитку країни, довкілля.
5.3.4	**Виробництво машин та устаткування**	Роль машинобудування в сучасному світі. Різноманітність підприємств та чинники їх розміщення. Спеціалізація та кооперування у машинобудуванні. Машинобудування світу. Взаємозв'язок між рівнем економічного розвитку регіону, країни і рівнем розвитку машинобудування. Найбільші країни-виробники літаків, легкових автомобілів, морських суден, верстатів, комп'ютерів, робототехніки. Машинобудування в Україні. Найбільші центри [illegible] транспортних засобів, промислового обладнання, сільськогосподарської техніки, побутової електротехнічної та електронної продукції.	**Знаннєвий компонент:** *знає* чинники розміщення окремих машинобудівних виробництв; *називає і знаходить на картах* найбільші країни-виробники машин та устаткування – США, Канада, країни ЄС, Японія, Китай, нові індустріальні країни, найбільші центри машинобудування в Україні; **Діяльнісний компонент:** *обґрунтовує* розміщення виробництва автомобілів, літаків, морських суден, промислового обладнання, електротехнічної та електронної продукції побутового призначення, сільськогосподарської техніки в світі та в Україні; *аналізує* статистичні дані щодо обсягів виробництва та експорту машин і обладнання у світі та в Україні; *характеризує* сучасні тенденції розвитку і розміщення виробництва машин і устаткування. **Ціннісний компонент** *оцінює* проблеми та перспективи розвитку машинобудування у

З оригіналом згідно

			світі та в Україні
	Виробництво тканин, одягу, взуття, харчових продуктів	Особливості виробничого процесу та чинники розміщення підприємств, що виробляють тканини різних видів, одяг, шкіряно-взуттєву продукцію. Найбільші на світовому ринку країни-виробники та країни-експортери тканин, одягу та взуття. Чинники та центри розміщення текстильного, швейного, шкіряного, взуттєвого виробництва в Україні. Народні промисли в Україні. Чинники розміщення підприємств, що виробляють харчові продукти. Виробництво продуктів харчування в світі: сучасні тенденції, вплив глобалізації та національних традицій, взаємозв'язок з агробізнесом. Традиційні виробництва харчових продуктів окремих країн світу. Харчова промисловість в Україні. Особливості технологій та чинники розміщення підприємств борошно-кухарського, олійного, маслосироробного, плодоовочеконсервного, рибного; хлібопекарської, макаронного, борошномельного, круп'яного, кондитерського виробництв, розливу безалкогольних напоїв, мінеральних вод.	**Знаннєвий компонент:** *називає і знаходить на карті* найбільші у світі та Європі країни-виробники та експортери тканин, одягу, взуття, цукру, олій; найбільші в Україні центри текстильного, швейного, взуттєвого виробництва, райони концентрації виробництва цукру, соняшникової олії; *розуміє* вплив спеціалізації сільського господарства, ТНК, транснаціонального та споживчого чинників на розвиток у регіоні, країні виробництва тканин, одягу, взуття, окремих видів харчових продуктів; **Діяльнісний компонент:** *аналізує* карти просторової організації виробництва тканин, одягу, взуття, харчових продуктів, статистичні матеріали щодо динаміки легкої та харчової промисловості у світі та в Україні. *пояснює* розміщення в Україні підприємств харчової промисловості у малих містах, селищах міського типу і великих селах; Ціннісний компонент: *оцінює* проблеми та перспективи розвитку виробництва тканин, одягу та взуття, харчових продуктів в Україні, місце України на світовому та європейському ринках продовольства
		5.4. Третинний сектор господарства	
5.4.1	**Транспорт**	Транспорт, його роль у національній економіці та формуванні світового господарства. Види транспорту, їхні переваги й недоліки. Транспортні вузли. Країни, що вирізняються високим рівнем розвитку мережі залізниць й автомобільних шляхів. Найбільші морські порти, їхній вплив на розміщення виробництвості. Найбільші судноплавні ріки світу. Найбільші аеропорти	**Знаннєвий компонент:** *знає* види транспорту, істотні ознаки понять «транспортний вузол», «транспортна магістраль», «міжнародний транспортний коридор», «обсяг перевезень», «вантажообіг»; *називає і знаходить на карті* найбільші за вантажообігом морські порти Східної Азії, Європи; морські судноплавні канали – Панамський, Суецький, Кільський; найбільші за пасажирообігом аеропорти світу; країни з надщільними

З оригіналом згідно

		світу. Міжнародні транспортні коридори. Транспорт України. Залізничний транспорт – основний вид транспорту України. Найважливіші автомагістралі України. Водні шляхи, найбільші морські та річкові порти України. Повітряний транспорт. Транспортні вузли. Міжнародні транспортні коридори на території України.	залізницями, країни з найбільшою протяжністю автомобільних шляхів; основні залізниці, автомагістралі, морські й річкові порти, аеропорти, міжнародні транспортні коридори в Україні. **Діяльнісний компонент:** *обґрунтовує* роль кожного виду транспорту в перевезенні вантажів та пасажирів в Україні, домінуючу роль транспорту в експорті послуг України; *встановлює* взаємозв'язки між рівнем економічного розвитку, спеціалізацією країни та особливостями її транспортної системи; *аналізує* карти транспортних шляхів світу та України; **Ціннісний компонент:** *оцінює* транспортне значення транспортних магістралей в Україні, вплив різних видів транспорту на довкілля, соціально-економічний розвиток району, населеного пункту
5.4.2.	**Туризм**	Туризм як складник національної економіки, його види. Чинники розвитку туризму в регіоні, країні. Туристична інфраструктура. Міжнародний туризм. Основні туристичні регіони світу. Країни світу з найбільшою кількістю об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО. Туризм в Україні. Особливості природних рекреаційних ресурсів. Об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні. Туристичні райони в Україні.	**Знаннєвий компонент:** *знає* види туризму, ознаки понять «туризм», «рекреаційні ресурси», «інфраструктура туризму»; *називає і знаходить на карті* основні райони туризму у світі й Україні; *розуміє* вплив природних і суспільних чинників на розвиток туризму. **Діяльнісний компонент:** *характеризує* особливості основних туристичних регіонів світу; *обґрунтовує* рівень розвитку туризму в окремих регіонах, країнах, районах України **Ціннісний компонент:** *оцінює* роль туризму в соціально-економічному розвитку країн, району, населеного пункту
5.4.3.	**Торгівля. Фінансові послуги. Комп'ютерне програмування**	Торгівля як вид послуг, її форми, показники. Світовий ринок товарів і послуг. Основні напрями [illegible] великих зв'язків. Світова [illegible]. Регіональні зони вільної торгівлі (ЄС, [illegible], ASEAN).	**Знаннєвий компонент:** *формулює поняття* «кредит», «фінансовий центр», «офшор», «аутсорсинг», «технополіс»; *називає і знаходить на карті* регіони з найбільшими обсягами зовнішньої торгівлі, найбільші міжнародні фінансові центри –

З оригіналом згідно

	Наукова діяльність. Освіта. Охорона здоров'я	Торгівля в Україні: структура експорту й імпорту товарів та послуг; чинники концентрації роздрібної торгівлі в населених пунктах, регіонах. Фінансові послуги. Світові центри банківсько-фінансової діяльності. Вплив глобалізації на розміщення фінансових установ. Країни-офшори. Особливості розміщення фінансових установ в Україні. Роль науки й освіти в суспільстві. Форми просторової організації наукових досліджень та освіти: технополіси, технопарки. Найвідоміші наукові центри у світі та Україні. Аутсорсинг. Країни-лідери на світовому ринку комп'ютерного програмування. Аутсорсинг інформаційних технологій (IT-аутсорсинг) в Україні. Найвідоміші центри медичного обслуговування, лікувально-оздоровчого туризму в Україні та світі.	Лондон, Нью-Йорк, Сінгапур, Сянган (Гонконг), Токіо, Шанхай, Мумбаї, Франкфурт-на-Майні, Чикаго; країни-офшори, країни-лідери на ринку програмного забезпечення, найвідоміші центри освіти та науки у світі та в Україні; *розуміє* вплив чинників на розвиток торгівлі, системи фінансових послуг, освіти й науки в країні. **Діяльнісний компонент:** *обґрунтовує* рівень розвитку торгівлі, системи фінансових та аутсорсингових послуг, освіти й науки, системи охорони здоров'я в окремих регіонах світу, країнах, в Україні; *аналізує* умови для аутсорсингу інформаційних технологій, створення технопарків, технополісів в Україні та прогнозує їх розвиток; **Ціннісний компонент:** *оцінює* взаємозв'язки між рівнем розвитку економіки та обсягом наукових досліджень, освітніх, фінансових послуг у країні.
VI. Регіони та країни			
6.1.	**Регіони світу:**	**Європа. Азія. Америка. Океанія. Африка.** (економіко-географічна характеристика країн за типовим планом). Особливості економіко-географічного положення регіону, склад. Сучасна політична карта регіону: форми державного правління і територіальне устрою країн, типи країн за рівнем економічного розвитку. Інтеграційні процеси. Міжнародні організації в регіоні. Природний потенціал і ресурси регіону. Населення регіону: демографічні процеси, природний рух населення, демографічна політика, структура населення, урбанізація, субурбанізація, рурбанізація, [illegible]. Світові міста в регіоні, міські агломерації, мегаполіси. Особливості економіки країн регіону. Первинний	**Знаннєвий компонент:** *називає і показує на карті регіону* субрегіони, країни (за програмою 10 клас, стандарт); основні райони видобування мінеральних ресурсів, найбільші осередки промисловості й туризму, морські порти, аеропорти-хаби, фінансові центри, світові міста; *розуміє* форми державного правління і територіального устрою країн; країн різних типів та підтипів за рівнем економічного розвитку, відмінності та вікові зміни на політичній карті регіону; **Діяльнісний компонент:** *характеризує* особливості демографічних та урбанізаційних процесів, розміщення населення в регіоні; *обґрунтовує* розміщення основних осередків переробної промисловості, сфери послуг, особливості спеціалізації сільського господарства в регіоні; *обирає* необхідні обчислення для оцінювання забезпеченості

З оригіналом згідно

		сектор економіки: основні райони видобування палива, рудної та нерудної сировини, сільське, лісове господарство. Вторинний сектор економіки: особливості розвитку переробної промисловості, індустріалізація, реіндустріалізація; основні осередки промисловості. Третинний сектор економіки найважливіші міжнародні транспортні коридори та вузли; туристичні райони, фінансові центри. Зв'язки України з країнами регіону.	окремих країн регіону; *порівнює* домінуючі чинники міжнародної спеціалізації країн регіону, відмінності до різних типів та підтипів за рівнем економічного розвитку; *пояснює* причини вузької спеціалізації окремих країн в регіоні, *оцінює* особливості економіки країн, проблеми регіональної інтеграції. **Ціннісний компонент:** *робить висновок* про причини нерівномірності економічного розвитку країн і субрегіонів у регіоні; *оцінює* позитивні та негативні наслідки глобалізації в економіці та культурі країн регіону.
6.2.	**Країни світу:** економіко-географічна характеристика	**Німеччина. Франція. Велика Британія. Італія. Польща. Білорусь. Росія. Японія. Китай. Індія. Австралія. Сполучені Штати Америки. Канада. Бразилія. Єгипет. Південна Африка (ПАР).** Економіко-географічна характеристика країн за типовим планом: місце країни у світі та регіоні; основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці (МПП); системи розселення; особливості сучасного розвитку країни, галузева структура економіки; домінуючі складники третинного сектору; провідні виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни; особливості аграрного сектору; характерні риси просторової організації господарства; основні економічні зв'язки, зв'язки з Україною.	**Знаннєвий компонент:** *називає* основні показники, які визначають місце країни у регіоні та світі; домінуючі складники третинного, вторинного та первинного секторів економіки країн високорозвинених, середньорозвинених країн та країн, що розвиваються; *називає і показує на карті* світові міста, осередки промисловості, найбільші морські порти, аеропорти, фінансові та туристичні центри на території країни; *знає* кремислові й аграрні виробництва та послуги, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. **Діяльнісний компонент:** *аналізує* інформацію щодо характеристики країни; *обґрунтовує* особливості системи розселення та розміщення виробництва товарів і послуг у межах країни; *пояснює* особливості спеціалізації сільського господарства, промислового виробництва, сфери послуг у країні; структури експорту й імпорту товарів та послуг; **Ціннісний компонент:** *робить висновок* про причини нерівномірності економічного розвитку окремих районів у межах країни; *оцінює* вплив ТНК на економіку країни та її місце в міжнародному поділі праці.
VII. Глобальні проблеми людства. Сталий розвиток			
		1. Географічні глобальні проблеми людства.	**Знаннєвий компонент:**

З оригіналом згідно

		причини їх виникнення. Проблема війни і миру. Проблема тероризму. Екологічна проблема. Сировинна й енергетична проблеми. Демографічна й продовольча проблеми. Проблема нерівномірності країн, що розвиваються. Взаємозв'язок глобальних проблем. Роль світової громадськості та міжнародних організацій у їх розв'язуванні. Сталий розвиток — стратегія людства на XXI століття.	знає глобальні проблеми людства, основні положення концепції сталого розвитку; розуміє сутність, причини виникнення сучасних глобальних проблем; називає і знаходить на карті країни, що володіють ядерною зброєю, конфліктонебезпечні регіони Європи та світу; найбільші в світі райони екологічної катастрофи. **Діяльнісний компонент:** характеризує поширення глобальних проблем, особливості їхнього прояву на території України, складники концепції сталого розвитку; визначає можливі шляхи подолання глобальних проблем **Ціннісний компонент:** оцінює наслідки прояву глобальних проблем для окремих регіонів і країн світу та для України.

Директор департаменту
загальної середньої та дошкільної освіти

Ю. Г. Конопенко

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ НА СПІВБЕСІДІ

Результати співбесіди для вступників, які вступають на основі повної загальної середньої освіти, оцінюють за шкалою від 100 до 200 балів.

Варіант тестів для співбесіди містить 10 завдань, що охоплюють перелік основних тем, які повинен знати вступник відповідно до програми ЗНО, що розроблена Міністерством освіти і науки України.

За результатами співбесіди рівень знань абітурієнтів оцінюється за шкалою 100–200 або ухвалюється рішення про негативну оцінку вступника («незадовільно»).

При оцінюванні відповіді абітурієнта враховується кількість правильних відповідей на тестове завдання:

Кількість правильних відповідей	Бал за шкалою 100–200
0	Незадовільно
1	Незадовільно
2	100
3	112
4	125
5	137
6	150
7	162
8	175
9	187
10	200